

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету
30 серпня 2021 року, протокол № 1

Ректор, голова вченої ради університету,
доктор юридичних наук, професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК

30 серпня 2021 року
м.п.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ІСТОРІЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ»
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавр
за спеціальністю 232 Соціальне забезпечення
галузі знань 23 Соціальна робота**

м. Хмельницький
2021

РОЗРОБНИК:

Професорка кафедри трудового, земельного та господарського права, кандидатка юридичних наук, доцентка
25 серпня 2021 року

_____ Ірина МИХАЙЛОВА

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри трудового, земельного та господарського права
28 серпня 2021 року, протокол № 1 .

Завідувач кафедри,
доктор юридичних наук, професор
28 серпня 2021 року

_____ Іван КОСТЯШКІН

Декан юридичного факультету,
кандидат юридичних наук, доцент
27 серпня 2021 року

_____ Сергій КРУШИНСЬКИЙ

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
28 серпня 2021 року, протокол № 1

Перша проректорка, голова методичної ради університету, кандидатка наук з державного управління, доцентка
28 серпня 2021 року

_____ Ірина КОВТУН

Обліковий обсяг 0,74 ум.др.арк.

ЗМІСТ

Стор.

1.	Опис навчальної дисципліни	–	2
2.	Заплановані результати навчання	–	3
3.	Програма навчальної дисципліни	–	5
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни	–	6
	4.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	– 6
	4.2.	Аудиторні заняття	– 7
	4.3.	Самостійна робота здобувачів вищої освіти	– 7
5.	Методи навчання та контролю	–	7
6.	Схема нарахування балів	–	8
7.	Рекомендовані джерела	–	9
	7.1.	Основні джерела	– 9
	7.2.	Допоміжні джерела	– 11
8.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	–	12

1. Опис навчальної дисципліни

1.	Шифр і назва галузі знань	–	23	Соціальна робота
2.	Код і назва спеціальності	–	232	Соціальне забезпечення
3.	Назва спеціалізації	–	-	
4.	Назва дисципліни	–		Історія соціального забезпечення
5.	Тип дисципліни	–		вибіркова
6.	Код дисципліни	–		ВД 2.1.5.
7.	Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	–		перший
8.	Ступінь вищої освіти, що здобувається	–		бакалавр
9.	Курс / рік навчання	–		перший
10.	Семестр	–		другий
11.	Обсяг вивчення дисципліни:			
	1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	–	3,5/105	
	2) денна форма навчання:			
	аудиторні заняття (годин)	–	50	
	% від загального обсягу	–	48	
	лекційні заняття (годин)	–	26	
	% від обсягу аудиторних годин	–	52	
	семінарські заняття (годин)	–	24	
	% від обсягу аудиторних годин	–	48	
	самостійна робота (годин)	–	55	
	% від загального обсягу	–	52	
	тижневих годин:			
	аудиторних занять	–	2,2	
	самостійної роботи	–	2,2	
12.	Форма семестрового контролю	–		залік
13.	Місце дисципліни в логічній схемі:			
	1) попередні дисципліни	–		ОДПП 1.2.1. Вступ до спеціальності та основи наукових досліджень
	2) супутні дисципліни	–		ОДПП 1.2.2. Система соціального забезпечення
	3) наступні дисципліни	–		ОДПП 1.2.5. Право соціального забезпечення ОДПП 1.2.12. Соціальні допомоги

2. Заплановані результати навчання

Навчальна дисципліна «Історія. Соціального забезпечення» забезпечує програмні компетентності та програмні результати навчання, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни, передбачених освітньо-професійною програмою «Бакалавр соціального забезпечення»:

ЗК 01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 09. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

СК 01. Здатність аналізувати суспільні процеси пов'язані з соціальним розвитком Української держави, розуміти природу, динаміку, принципи організації системи соціального забезпечення, форми та способи взаємодії уповноважених органів та закладів.

СК 02. Здатність розуміти нормативно-правову базу стосовно сфери соціального забезпечення.

СК 14. Здатність до генерування нових ідей та креативності у професійній сфері.

ПР 02. Ідентифікувати причинно-наслідкові зв'язки розвитку суспільства та прояви соціально-економічних проблем у різних категорій населення, демонструвати знання та розуміння фактів, джерел, принципів, теорій, механізмів, пов'язаних з явищами та процесами у сфері соціального забезпечення.

ПР 07. Використовувати базові знання про принципи державної соціальної політики та шляхи соціального забезпечення населення.

ПР 08. Застосовувати засоби соціально-правової політики в сфері соціального захисту, базові знання з юриспруденції та законодавства України в галузі соціального забезпечення.

Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:	
1. Знання	
<i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i>	
1.1)	відтворювати визначення понятійно-термінологічного апарату теорії історії соціального забезпечення;
1.2)	знати основні етапи розвитку соціального забезпечення;
1.3)	визначати коло суспільних відносин, що становлять предмет соціального забезпечення;
1.4)	знати зміст нормативно-правових документів, у яких декларуються та регулюються питання соціальної забезпечення, які відомі з глибокої давнини так і приклади з сучасного періоду історії;
1.5)	називати проблеми соціального забезпечення в різні історичні періоди його розвитку.
2. Розуміння	
<i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>	
2.1)	пояснювати зміст дефініцій основних термінів, що розкривають суть розвитку соціального забезпечення;

2.2) аналізувати методи реалізації соціальної політики в різні історичні періоди;
2.3) описувати головні механізми реалізації соціального забезпечення в Україні;
2.4) з'ясувати основні критерії розвитку системи соціального забезпечення;
2.5) здійснювати аналіз функцій та пріоритетів соціальної політики в період незалежності України.
3. Застосування знань <i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>
3.1) давати необхідні роз'яснення з питань соціального забезпечення;
3.2) аргументувати позицію щодо оцінки якості надання соціального забезпечення незахищеним верствам населення;
3.3) складати аналітичні довідки за результатами дослідження окремих історичних етапів розвитку соціального забезпечення;
3.4) аналізувати, узагальнювати і правильно застосовувати норми права соціального забезпечення у практичній діяльності, роз'яснювати їх зміст;
4. Аналіз <i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>
4.1) дискутувати про основні проблеми законотворчої роботи з питань реформування соціального законодавства в різні історичні етапи;
4.2) досліджувати наукові погляди вчених щодо шляхів вдосконалення соціального законодавства;
4.3) співвідносити норми чинного вітчизняного соціального законодавства в з соціальним законодавством СРСР;
4.4) співвідносити норми українського законодавства в сфері пенсійного забезпечення з законодавством країн пострадянського простору;
5. Синтез <i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>
5.1) формувати цілісне і ціннісне ставлення до історичного минулого України і спадщини в сфері соціальної підтримки різних прошарків населення;
5.2) встановлювати зв'язок між історичними періодами розвитку соціального забезпечення, які зумовлюють виникнення, зміну чи припинення правовідносин в сфері соціального забезпечення;
5.3) враховуючи історичний досвід в сфері соціального забезпечення, пропонувати формулювання норм для внесення змін в сучасне законодавство;
5.4) розробляти пропозиції по удосконаленню законодавства в сфері соціального забезпечення;
5.5) узагальнювати практику застосування законодавства в сфері соціального забезпечення в різні історичні періоди.
6. Оцінювання <i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>
6.1) розмірковувати щодо ефективності державної соціальної політики в різні історичні періоди;
6.2) аргументувати позицію щодо оцінки якості соціального забезпечення в сучасній Україні;
6.3) давати необхідні роз'яснення щодо формування сучасної системи соціального забезпечення, враховуючи історичний досвід.
6.4) формувати власні погляди на події, процеси та явища в історії розвитку соціального забезпечення
7. Створення (творчість) <i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах</i>

<i>багатовимірності та альтернативності сучасної культури)</i>	
7.1)	робити аналіз наукових праць з критичним висвітленням їх змісту;
7.2)	розробляти план заходів захисту осіб, які мають право на соціальний захист, враховуючи історичний досвід у цій сфері;
7.3)	робити пропозиції до законодавства, враховуючи історичний досвід України в сфері соціального забезпечення;
7.4)	здійснювати пошук історичних документів щодо соціального забезпечення, аналізувати їх, систематизувати та узагальнювати;
7.5)	прогнозувати тенденції реформування та удосконалення системи соціального забезпечення на сучасному етапі.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Формування системи соціального забезпечення в дорядянський період

Соціальне забезпечення часів Київської Русі. Благодійність у Київській Русі. Церковно-монастирська благодійність на українських землях. Форми соціальної допомоги у селянській общині

Особливості опіки та підтримки над вразливими верствами населення в Запорізькій Січі. Соціальна підтримка вразливих груп в період до другої половини XIX ст. Соціальний захист військовослужбовців у царській Росії. Соціальне забезпечення в Росії у другій половині XIX ст. до жовтневого перевороту 1917 року.

Тема 2. Становлення радянської системи соціального забезпечення в умовах політики воєнного комунізму та періоду нової економічної політики

Соціально незахищені верстви населення в період політики воєнного комунізму та НЕПу. Особливості пенсійного забезпечення в умовах політики воєнного комунізму та НЕПу. Зайнятість населення в умовах політики воєнного комунізму та НЕПу. Забезпечення населення у разі тимчасової непрацездатності в умовах політики воєнного комунізму та НЕПу. Медичне обслуговування населення в умовах політики воєнного комунізму та НЕПу. Джерела фінансового забезпечення соціальної сфери в умовах політики воєнного комунізму та НЕПу.

Тема 3. Соціальне забезпечення в період Другої світової війни та післявоєнної відбудови (1939-1953 рр.)

Соціально незахищені групи населення в період Другої світової війни та післявоєнної відбудови (1939-1953 рр.). Медичне обслуговування в період Другої світової війни та післявоєнної відбудови (1939-1953 рр.). Відбудова житлового фонду в період Другої світової війни та післявоєнної відбудови (1939-1953 рр.). Пенсійне забезпечення в період Другої світової війни та післявоєнної відбудови (1939-1953 рр.). Державна освітня політика в період Другої світової війни та післявоєнної відбудови (1939-1953 рр.).

Тема 4. Соціальне забезпечення в період десталінізації (1956-1964 рр.) та в період загострення економічної кризи радянської системи (1965 -1984 рр.)

Пенсійне забезпечення в період десталінізації (1956-1964 рр.) та в період загострення економічної кризи радянської системи (1965-1984 рр.). Охорона здоров'я в період десталінізації (1956-1964 рр.) та в період загострення економічної кризи радянської системи (1965 -1984 рр.). Розвиток медицини в період десталінізації (1956-1964 рр.) та в період загострення економічної кризи радянської системи (1965 -1984 рр.). Державна соціальна підтримка осіб з інвалідністю, учасників ВВВ, та малозабезпечених сімей в період десталінізації (1956-1964 рр.) та в період загострення економічної кризи радянської системи (1965 -1984 рр.).

Тема 5. Соціальне забезпечення в період перебудови (1985-1991 рр.)

Рівень життя населення в період перебудови (1985-1991 рр.). Пенсійне забезпечення в період перебудови (1985-1991 рр.). Охорона здоров'я в період перебудови (1985-1991 рр.). Забезпечення населення у разі тимчасової непрацездатності в період перебудови (1985-1991

рр.). Органи соціального забезпечення в період перебудови (1985-1991 рр.). Соціальне забезпечення осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Тема 6. Соціальне забезпечення в період незалежності України (1991-до сьогодні)

Державні соціальні стандарти, гарантії та нормативи соціального забезпечення в період незалежності України (1991-до сьогодні). Поняття та види організаційно-правових форм соціального забезпечення. Розвиток системи пенсійного забезпечення в Україні в період незалежності України (1991-до сьогодні). Поняття, види та класифікація страхових допомог в період незалежності України (1991-до сьогодні). Поняття, види та класифікація державних допомог в період незалежності України (1991-до сьогодні). Платне і безоплатне соціальне обслуговування в період незалежності України (1991-до сьогодні). Джерела фінансування соціального обслуговування. Пільги в системі соціального забезпечення в період незалежності України (1991-до сьогодні).

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин					
		Денна форма навчання					
		Усього	у тому числі				
Лекції	Сем. (прак.)		Лабор.	Ін.зав.	СРС		
1.	Формування системи соціального забезпечення в дорадянський період	18	4	4	-	-	10
2.	Становлення радянської системи соціального забезпечення в умовах політики воєнного комунізму та періоду нової економічної політики	17	4	4	-	-	9
3.	Соціальне забезпечення в період Другої світової війни та післявоєнної відбудови (1939-1953 рр.)	17	4	4	-	-	9
4.	Соціальне забезпечення в період десталінізації (1956-1964 рр.) та в період загострення економічної кризи радянської системи (1965 -1984 рр.)	17	4	4	-	-	9
5.	Соціальне забезпечення в період перебудови (1985-1991 рр.)	17	4	4	-	-	9
6.	Соціальне забезпечення в період незалежності України (1991-до сьогодні)	19	6	4			9
	Всього годин:	105	26	24	-	-	55

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбаченими тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота здобувачів вищої освіти

4.3.1. Самостійна робота здобувачів вищої освіти включає завдання до кожної теми та індивідуальні завдання.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.3. У процесі вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти виконують індивідуальні завдання у вигляді рефератів.

4.3.4. Тематика індивідуальних завдань та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.5 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.5. Індивідуальні завдання виконуються в межах часу, визначеного для самостійної роботи здобувачів вищої освіти, та оцінюються частиною визначених в розділі 6 цієї програми кількості балів, виділених для самостійної роботи.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдова презентація.

На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення ситуаційних завдань;
- складання окремих видів договорів;
- презентація виконаних есе за завданою тематикою.

Поточний контроль знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни проводиться у формах:

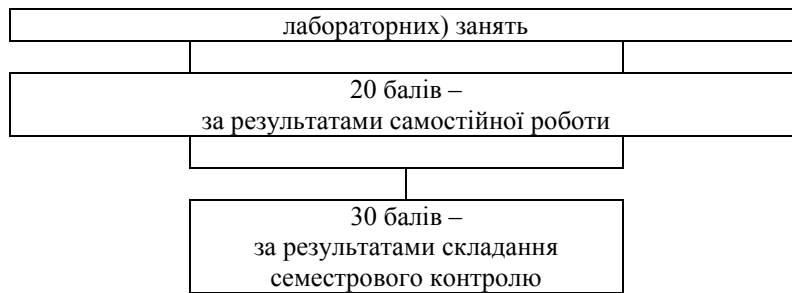
- 1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування здобувачів вищої освіти щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;
- 2) усне або письмове (у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;
- 3) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування;
- 5) складання окремих видів договорів;
- 6) захист підготовленого публічного виступу.

Залік усний або письмовий (зважаючи на епідеміологічну ситуацію в регіоні на час складання іспиту). Структура залікового білету (для усної форми) включає *два теоретичних питання з тематики курсу; для письмової форми: виконання творчого завдання.*

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів здобувачам вищої освіти з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

Нормативно-правові акти

1. Конституция (Основной Закон) Союза Советских Социалистических Республик : утверждена Чрезвычайным VIII съездом Советов Союза ССР 05.12.1936 г. URL : <http://www.hist.msu.ru/ER/Text/cnst1936.htm>
2. Конституция УССР : Закон от 10.03.1919 г. URL : <http://xn--p1abag.xn--p1ai/konstitutsiya-ussr/3-konstitutsiya-ukrainskoj-ssr-1919-goda.html>.
Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
3. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права від 16.12.1966 р. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_042.
О мероприятиях по дальнейшему повышению благосостояния советского народа : Постановление ЦК КПСС и Совета Министров СССР от 26.09.1967 г. № 888 / Законодательство СССР. Библиотека нормативно-правовых актов Союза Советских Социалистических Республик. URL : http://www.libussr.ru/doc_ussr/ussr_6642.htm.
4. О социальном обеспечении трудящихся : Декрет Совнаркома от 31.10.1918 г. № 906 СУ РСФСР. 1918. № 89. Ст. 906.
5. О социальном страховании : Постановление ЦИК СССР, СНК СССР от 23.06.1931 г. Законодательство СССР. Библиотека нормативно-правовых актов Союза Советских Социалистических Республик. URL : http://www.libussr.ru/doc_ussr/ussr_3736.htm
6. Об отмене ограничений в пенсионном обеспечении для лиц, ранее лишавшихся избирательных прав : Постановление СНК СССР от 31.07.1937 г. № 1230. URL : <http://pravo.levonevsky.org/baza/soviet/sss6500.htm>
7. Об уставе сельскохозяйственной артели и дальнейшем развитии инициативы колхозников в организации колхозного производства и управлении делами артели: Постановление ЦК КПСС и Совета Министров СССР от 6.03.1956 г. URL : <http://agrolib.ru/rasteniievodstvo/item/f00/s02/e0002141/index.shtml>
8. Об утверждении инструкции о порядке взимания страховых взносов, расходования и учета средств государственного социального страхования : Постановление Президиума ВЦСПС от 29.02.1960 г. Законодательство СССР. URL : <http://www.knukim-edu.kiev.ua/download/ZakonySSSR/data03/tex15976.htm>
9. Об утверждении положения об обеспечении в порядке социального страхования инвалидов труда и членов семейств умерших или безвестно отсутствующих застрахованных и инвалидов труда: Постановление ЦИК СССР, СНК СССР от 28.08.1925 г. URL : <http://pravo.levonevsky.org/baza/soviet/sss6842.htm>.
Основи законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від 14.01.1998 р. № 16/98 Відомості Верховної Ради України. 1998. № 23 Ст. 121.
10. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI Відомості Верховної Ради України. 2011. № 13-14. Ст. 112.
11. Про відокремлення церкви від держави і школи від церкви : Декрет Тимчасового робітничо-селянського уряду України від 22.01.1919 р. № 2 URL : <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/40227/05-Document2.pdf?sequence=1>.

12. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій: Закон України від 03.11.2017 р. № 2148-VIII Відомості Верховної Ради України. 2017. № 40–41. Ст. 5.
13. Про врегулювання пенсійної справи : Декрет РНК УСРР від 16.04.1919 р. № 25 СУ УССР. 1919. № 37. Ст. 453.
14. Про державні пенсії : Закон СРСР від 14.07.1956 р. № n0001400–56. Відомості Верховної Ради СРСР. 1956. № 15. Ст. 313.
15. Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам: Закон України від 18.05.2004 р. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 33-34. Ст. 404
16. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 р. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 49-51. Ст. 356.
17. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 р. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 47-48. Ст. 372.
18. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 02.03. 2000 р. Відомості Верховної Ради України. 2000. № 13. Ст. 505.
19. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 р. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 24. Ст. 243.
20. Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні: Закон України від 27.03.2014 р. № 1166-VII Відомості Верховної Ради України. 2014. № 20-21. Ст. 745.
21. Про затвердження плану заходів із запровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування на 2017-2018 роки: Розпорядження КМУ від 11.10.2017 р. № 723-р. Урядовий кур'єр. 2017. № 198
22. Про затвердження Порядку подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» : Постанова правління Пенсійного фонду України від 25.11.2005 р. № 22-1. Офіційний Вісник України. 2005. № 52. Ст. 3383.
23. Про затвердження пропорцій розподілу єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: постанова КМУ від 26 11. 2014 р. № 675 Офіційний Вісник України. 2014. № 97. Ст. 67.
24. Про затвердження списків виробництв, робіт, професій, посад і показників, зайнятість в яких дає право на пенсію за віком на пільгових умовах: Постанова КМУ від 24 червня 2016 р. № 461 Офіційний Вісник України. 2016. № 60. Ст. 15.
25. Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи: Закон України від 08.07.2011 р. № 3668-VI Відомості Верховної Ради України. 2012. № 12-13. Ст. 82.
26. Про мінімальні норми соціального забезпечення: Конвенція від 28.06.1952 р. № 102 URL :: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=993_011
27. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 09.07.2003 р. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 47-48. Ст. 372.
28. Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні: Закон України від 16.12.1993 р. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 4. Ст. 18.
29. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 р. № 2694- XII Відомості Верховної Ради України. 1992. №49. Ст. 668.
30. Про пенсійне забезпечення громадян в СРСР □ Закон СРСР від 15.05.1990 р. № 1480–I Відомості Верховної Ради СРСР. 1990. № 23. Ст. 416.
31. Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб: Закон України від 09.04.1994 р. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 29. Ст. 543
32. Про пенсії і допомогу членам колгоспів : Закон СРСР від 15.07.1964 р. № 2688–VI Відомості Верховної Ради СРСР. 1964. № 29. Ст. 340.
33. Про підвищення престижності шахтарської праці: Закон України від 2.09.2008 р. Відомості Верховної Ради України. 2008. № 42-43. Ст.293

34. Про прожитковий мінімум: Закон України від 15.07.1999 р. Відомості Верховної Ради України. 1999. № 38. Ст. 348.
35. Про реабілітацію жертв політичних репресій в Україні: Закон України від 17 квітня 1991 р. Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. №15. Ст.88
36. Про соціальний захист дітей війни: Закон України від 18.11.2004 р. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 4. Ст.94
37. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22.10.1993. р. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 45 Ст. 298
38. Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон України від 01.04.1991 р. Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 16. Ст. 200
39. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 08.07.2011 р. Відомості Верховної Ради України. 2012. № 16. Ст. 146.

Література

1. Кобзева С. И. Источники права социального обеспечения России: монография М. : Проспект, 2009. 264 с.
2. Мельничук О. А. Соціальне страхування в радянській Україні (20-30-ті рр. ХХ ст.) / О. А. Мельничук Вінниця: «Едельвейс і К», 2009. 372 с.
3. Право социального обеспечения в Украине: учебник / под.общ.ред. Л.И. Лазор, С.Н. Прилипко, О.Н. Ярошенко. Луганск : ООО «Виртуальная реальность», 2010. 456 с.
4. Право соціального забезпечення в Україні: підручник / за заг. ред. М. І. Іншина, С. М. Прилипка, О. М. Ярошенка. Х. : Видавництво «ФІНН», 2009. 434 с.
5. Правове регулювання пенсійного забезпечення за віком у солідарній пенсійній системі України: монограф. / І.Ю. Михайлова; наук. ред. Н.М. Хуторян. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2013. 188 с.
6. Проблеми застосування трудового та пенсійного законодавства: монографія / Н.М. Хуторян, Я.В. Сімугіна, М.М. Шумило та ін. К.: Ніка-Центр, 2015. 316 с.
7. Шарпаций В. Г. Соціальне забезпечення в УРСР (20-30-ті роки) К.: Ніка-Центр, 2006. 268 с.
8. Шумило М.М. Правове регулювання пенсійного забезпечення державних службовців. монографія К. : Ніка-Центр, 2010. 272 с.

7.2. Допоміжні джерела

9. Азарова Е. Г. Проблемы равноправия женщины и мужчины в социальном обеспечении в СССР. М.: Наука, 1989. 165 с.
10. Андреев В. С. Право социального обеспечения СССР : учебник. Москва : Юрид.лит., 1980.
11. Астрахан Е. И. Развитие законодательства о пенсиях рабочим и служащим /Е. И. Астрахан М: «Юридическая литература», 1971. 215 с.
12. Безугла В. О. Соціальне страхування. Навч. Посіб./ Безугла В. О., Загірняк Д. М., Шаповал Л. П. К.: Центр учбової літератури, 2011. 208 с.
13. Бек К. Відновлення сталінської системи в повоєнній УРСР URL : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2012/4/10.pdf>
14. Бурка А. В. Накопичувальна система як індикатор ефективності пенсійного забезпечення в Україні. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». Випуск 3. Том 1 2016. С. 108-112.
15. Гунько О. 80 років тому почали платити пенсії URL : <http://gazeta.ua/index.php?id=289172&eid=814>.
16. Гущин И. В. Право членов колхоза на пенсию. Москва : Юридическая литература, 1972.
17. Капустина О. В. Основные социальные группы советского общества в 1960–1980–х гг., определенные пенсионным законодательством. Журнал исследований социальной политики. 2013. Том 11. № 3. С. 408-411.
18. Козлов А. Е. Социальное обеспечение в СССР (правовые основы). Москва : Наука, 1981.

19. Корчак-Чепурківський Ю. Таблиці доживання і сподіваного життя людності в 1925–1926 роках. Харків, 1929. 425 с.
20. Милютин Н. А. Итоги и перспективы социального страхования. Доклад на Первом Всероссийском совещании по социальному страхованию 5 сентября 1922 г. М., 1922. 68 с.
21. Михайлова І. Ю. Поняття та умови пільгового пенсійного забезпечення Університетські наукові записки. 2016. № 3. С.257-264.
Михайлова І. Ю. Проблеми забезпечення соціальної справедливості в солідарній пенсійній системі України. Журнал східноєвропейського права. № 13. 2015. С.109-114.
22. Орлова Т. В. Історія нових незалежних держав: Postsovieticum : навч. посіб. К. : Знання, 2010. 450 с.
23. Основні напрями оптимізації системи соціального захисту в Україні : аналіт. доп. / О. О. Кочемировська, О. М. Пищуліна. К. : НІСД, 2012. 88 с.
24. Осовий Г. В., Максимчук В. С Актуальні питання модернізації пенсійної системи України. Актуальні питання удосконалення законодавства про працю та соціальне забезпечення : тези доп. та наук. повідомл. учасників VII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 29 верес. 2017 р.) / за ред. В. В. Жернакова. Харків : Право, 2017. С. 378-385
25. Постовалова Т. А. Особенности координации законодательства по социальному обеспечению в Содружестве Независимых Государств. Право. бу. 2012. 3 (17). С. 183-188.
26. Советская социальная политика 1920-1930-х годов: идеология и повседневность / Под редакцией Павла Романова и Елены Ярской-Смирновой. М.: ООО «Вариант», ЦСПГИ, 2007. 432 с.
27. Советское пенсионное обеспечение : учебн. пособие для средних учебных заведений. Москва : Юридическая литература, 1966.
28. Соціальне страхування в контексті історії URL : <http://www.pension.kiev.ua/pensref/publs/SocialProtection/2-2003-1.html>
29. Сташків, Б. І. Теорія права соціального забезпечення :навч. посібник К. : Знання , 2005. 405 с.
30. Чугунов, І. Я. Розвиток системи пенсійного забезпечення в Україні Наукові праці НДФІ. 2008. № 4 (45). С. 3-9.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. www.rada.gov.ua/ — Верховна Рада України.
2. www.president.gov.ua/ — Президент України.
3. www.kmu.gov.ua/ — Кабінет Міністрів України.
4. www.minjust.gov.ua/ — Міністерство юстиції України.
5. www.mon.gov.ua/ua/ — Міністерство освіти і науки України
6. www.nbuv.gov.ua/ — Національна наукова бібліотека України ім. В.І. Вернадського.
7. www.lawlibrary.ru/ — Наукова юридична бібліотека.